

Lausunto

18.02.2020

MV/19/05.01.01/2019 1 (7)

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
PL 115
87100 KAJAANI

Viite

Asia

SUOMUSSALMI, KUHMO, Esitys Salpalinjan merkittävimpien kohteiden suojelusta rakennusperintölain nojalla Kainuussa

Museovirasto on erityisistunnossaan 18.2.2020 päättänyt esittää rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) nojalla suojeltavaksi Kainuun ELY-keskuksen toimialueella olevia toisen maailmansodan aikaisia Salpalinjan kohteita

- **Kuhmo Jyrkänkangas** (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019859, RKY Salpalinja Kuhmo, Salpalinjan merkittävimmät kohteet nro 37),
- **Kuhmo Saunajärvi** (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019857, RKY Talvisodan taistelupaikat/Saunajärven kannas, Salpalinjan merkittävimmät kohteet nro 38) ja
- **Suomussalmi Purasjoen puolustusasema** (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019891, RKY Salpalinja, Suomussalmi, Salpalinjan merkittävimmät kohteet nro 39).

Kuhmon Jyrkänkankaan puolustusasema sijoittuu tilan Valtion metsämaa 290-893-1-0 alueelle.

Kuhmon Saunajärven puolustusasema sijoittuu tilojen Myllyniemi (290-411-17-5), Onnila (290-411-79-8), Sauna (290-411-79-14), Saunaniemi (290-411-86-0) ja Uusi-Kannas (290-411-13-13) alueelle.

Suomusalmen Purasjoen puolustusasema sijoittuu tilojen Annala (777-403-81-6), Esala (777-403-81-4), Harmi (777-403-81-8), Jussila (777-403-81-5), Mäkäraainen (777-403-81-9), Purankangas (777-403-81-18), Rantala (777-403-81-14) ja Sirpale (777-403-81-16) alueelle.

SALPALINJAN HISTORIA JA NYKYTILA

Salpalinja on itsenäisen Suomen suurimpia yksittäisiä rakennushankkeita. Salpalinjaa rakennettiin välirauhan aikana vuosina 1940–1941 ja jatkosodan loppuvaiheessa kesällä 1944. Linnoitustöihin osallistui vähintään 35000 miestä ja muonitukseen 2000 lottaa.

Salpalinjan puolustusasemat eli kohteet ovat useista erilaisista toisiinsa toiminnallisessa yhteydessä olevista erillisistä linnoituslaitteista eli linnoitusrakennelmista koostuvia alueita. Salpalinjan linnoituslaitteet jaetaan kenttä- ja kesto linnoitteisiin rakennustavan ja - materiaalien perusteella. Maahan kaivettujen kenttälinoitteiden tukimateriaaleina on käytetty lähinnä hirssiä, puuriukuja tai vitsasmattoja. Kenttälinoitteisiin kuuluvia

linnoituslaitteita ovat mm. taistelu- ja yhdyshaudat, tuliasemat/-pesäkkeet sekä majoituskorsut. Kestolinnoitteiden rakenteet on tehty kestävänsä sään vaikutusta ja niiden rakennusmateriaaleina on käytetty betonia, terästä ja kiveä ja niitä on louhittu kallioon. Kestolinnoitteet ovat vaatineet erityisvälineitä ja koulutettua työvoimaa. Kestolinnoitteiksi lasketaan mm. teräsbetoniset ase- ja miehistökorsut ja pesäkkeet, teräspesäkkeet, pallokorsut, kallioluolarakenteet sekä betonilla vahvistetut taistelu- ja yhdyshaudat.

Salpalinjan rakennustyöt alkoivat uudella itärajalta heti talvisodan jälkeen. Puolustusketju rakennettiin kannaksille siten, että vesistöt ja suot katkaisivat linjan. Talviolosuhteita ja mairinnousun uhkaa varten linnoitettiin myös joitakin rantoja. Taisteluhaudat ja ampumapesäkkeet sijoitettiin etumaastoa korkeammille rinteille. Teräsbetoniset konekiväärikorset pyrittiin rakentamaan mahdollisimman alas pyyhkäisevän ampumasektorin saavuttamiseksi. Tulikorset ja -pesäkkeistä voitiin yleensä tulittaa sivustatulta asemien edessä sijainneille piikkilanka- ja panssarivaunuesteille. Tulenjohtokorsut sijaitsivat korkeampien mäkien ylärinteillä. Majoituskorsuja oli niin etulinjassa kuin taaempanakin.

Puolustusasemiin haettiin syvyyttä rakentamalla pääpuolustuslinjan eteen kenttälinoitettuja etuvartioasemia ja lyhyillä kiviasteilla tehtyjä tiesulkuja. Pääpuolustuslinjan selustaan pyrittiin rakentamaan taaempia puolustuslinjoja. Tärkeimpien teiden kohdilla oli puolustuksessa enemmän syvyyttä, mutta korpialueille oli usein vain yksi puolustuslinja. Linjojen selustassa sijaitsi linnoitustykistön tykkipattereita, joilta voitiin tulittaa puolustuslinjojen etumaastoa. Saimaan saarille sijoitetun tykistön oli tarkoitus suojata tärkeimpiä kulkuväyliä.

Salpalinjan pääpuolustuslinjalle Virolahti-Luumäki rakennettiin vuonna 1940 yhtenäinen kestolinnoitettu puolustuslinja ja panssarivaunujen kiviaste. Lisäksi syksyllä 1940 alettiin rakentaa taaempaa etuasema Hamina–Taavetti -linjalle. Taka-asemaan valmistui kenttälinoitteita, panssarivaunuesteitä sekä muutamia betonilaitteita ja tunneleita.

Pohjoisempana Kivijärven–Saimaan–Pielisen järvialueilla linnoitettiin järvikannaksia ja saaria. Pääosa linnoitteista oli kenttälinoitteita. Betonisia kestolinnoituslaitteita rakennettiin Lappeenrantaan, Ruokolahdelle, Puumalaan, Kerimäelle ja Joensuuhun. Järvialueella oli myös melko kattavasti kesto- ja kenttälinoitettuja tykkiasemia.

Pielisen pohjoispuolella linnoitettiin uhanalaiset hyökkäyssuunnat lähinnä teiden varsilta kenttälinoittein ja panssarivaunun kiviastein. Lisäksi Kuusamon ja Kemijärven alueille rakennettiin teräsbetonisia kestolinnoitteita.

Salpalinjan linnoitustyöt keskeytettiin jatkosodan hyökkäysvaiheen aikana ja puolustuslinjalta siirrettiin asematavaiheessa aseita, kalusteita, piikkilankaa ja estekiviä uusiin aseisiin itään. Salpalinjan varustaminen alkoi uudelleen Neuvostoliiton suurhyökkäyksen seurauksena kesäkuussa 1944. Puolustuslinjalle rakennettiin uusia linnoituslaitteita ja keskeneräisiä kohteita viimeisteltiin. Pääaseman itäpuolelle alettiin rakentaa oikaisulinjaksi kutsuttua uutta Virolahden–Häkälänjärven–Tyllinjärven puolustuslinjaa. Oikaisulinjalle ehti valmistua teräsbetonisia majoituskorsuja, 160 pallokorsua ja vahvoja kenttälinoitteita.

Salpalinjan linnoitustöiden päättyessä syyskuussa 1944 valmiina oli yli 700 teräsbetonista kestolinnoituslaitetta. Pääosa niistä sijaitsee Suomenlahden rannikon ja Saimaan välisellä alueella. Kenttälinoitteita on kaikkialla 900 kilometriä pitkän puolustuslinjan alueella. Panssarivaunun kiviasteita rakennettiin yli 200 kilometriä. Varsinaisten linnoituslaitteiden lisäksi Salpalinjan rakentaminen on jättänyt maastoon muita jälkiä, kuten kivilouhimoita, varikkoalueita ja rakentajien parakkialueita.

Valtio osti ja pakkolunasti vuosina 1940–44 maa-alueita Salpalinjaan rakentamista varten. Salpalinja muuttui puolustuksellisesti tarpeettomaksi 1960-luvulla Suomen siirtyessä linjapuolustuksesta alueelliseen puolustusjärjestelmään. Valtioneuvosto asetti eduskunnan

toivomuksesta komitean valmistelemaan lakiehdotusta valtiolle hankittujen maiden luovuttamiseksi. Ehdotusten pohjalta säädettiin vuonna 1968 nk. palautuslaki eli laki valtion luopumisesta oikeudestaan eräisiin valtakunnan itäosassa olevan puolustuslinjan alueisiin (323/66).

Salpalinjan maa-alueet palautettiin maanomistajille pakkolunastustoimituksissa 1960–1970-luvuilla. Betonisiin linnoitteisiin ja eräisiin kiviestelinjoihin perustettiin kuitenkin käyttöoikeuden rajoitukset (KOR), joiden nojalla valtiolla oli oikeus pitää alueella linnoitteita, huoltaa niitä ja käyttää luolia varastointitarkoitukseen. Lisäksi valtiolla on ollut käyttöoikeus alueella oleviin teihin.

Salpalinja siirtyi vuonna 2003 puolustusministeriön hallinnasta valtiovarainministeriölle. Sen jälkeen Senaatti-kiinteistöt on vastannut käyttöoikeuden rajoituksen alaisten Salpalinjan linnoituslaitteiden hoidosta. Muilta osin Salpalinjan hoito on jo pitkään ollut maanomistajien sekä muiden Salpalinjan aktiivisten toimijoiden, kuten kuntien ja yhdistysten, vastuulla. Salpalinja on vuosikymmenten ajan kehittynyt matkailu-, nähtävyyks- ja virkistyskohteena. Sen konkreettista suojelua on toteutettu mm. museoinnin ja korjausten keinoin.

Museovirasto inventoi valtiovarainministeriön toimeksiannosta koko Salpalinjan vuosina 2009–2012. Työn pohjalta on yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen, Metsähallituksen, puolustusvoimien, Salpalinjan perinneyhdistyksen ja Salpakeskuksen kanssa valittu Salpalinjan merkittävimmät kohteet. Tämän jälkeen Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön toimeksiannosta kartoittanut kunnittain kohteet ja kiinteistöt, joissa on käyttöoikeuksien rajoituksia. Selvitykset ovat tarjonneet lähtökohtia ja taustatietoa vuonna 2018 tehdylle päätökselle luopua käyttöoikeuksien rajoituksista ja luovuttaa loputkin rakenteet maanomistajille.

SUOJELUTILANNE

Salpalinja on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (www.rky.fi) valtioneuvoston 22.12.2009 tekemän päätöksen mukaan. Valintaperusteena on puolustushistoria. Aluetta koskee valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Valtakunnallisesti merkittävällä alueella käytön on sovelluttava alueen historialliseen kehitykseen ja alueen kulttuurihistorialliset arvot on turvattava.

Museoviraston vuosina 2009–2012 tekemän inventoinnin perusteella Salpalinja muodostaa yhden Euroopan parhaiten säilyneistä toisen maailmansodan aikaisista puolustuslinjoista. Kestolinnoitteet ovat pääosin säilyneet hyvässä kunnossa. Väliaikaisiksi tarkoitettuja kenttälinnoitteita on tuhoutunut ja vaurioitunut enemmän, mutta niidenkin muodostamat linnoitekokonaisuudet ovat edelleen suurelta osalta jäljellä.

Salpalinjan kohteet eivät ole muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Salpalinja on kuitenkin sisällytetty Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin kulttuurihistoriallisen arvonsa ja kulttuuriperintömerkityksensä vuoksi.

Salpalinjan linnoitteita on otettu huomioon maankäytön suunnittelussa historiallisesti merkittävänä kohteina ja kulttuuriympäristön osana. Salpalinjan kohteita on huomioitu maakuntakaavoissa joko valtakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä (RKY) tai varsinaisin suojelumerkinnöin ja -määräyksin. Salpalinjan kohteita huomioidaan myös yksityiskohtaisemmillä kaavatasoilla (yleiskaava, asemakaava). Museovirasto suosittelee yleis- ja asemakaavoissa käytettäväksi merkintää s ja määräystä: ”*Muu kulttuuriperintökohde (sotahistoriallinen kohde): Alueella olevat sotahistorialliset rakenteet on säilytettävä. Suuremmista kohdista koskevista suunnitelmista tulee neuvotella museoviranomaisten kanssa*”. Merkittävä osa Salpalinjan kohteista sijaitsee metsäalueilla ja syrjäseuduilla, joille ei ole tarvetta laatia tarkempia kaavoja. Salpalinjan suojeleminen pelkästään kaavoituksen, etenkin yleispiirteisen kaavoituksen keinoin ei kuitenkaan

turvaa riittävästi puolustuslinjan keskeisimpien kohteiden kokonaisuuden ja ympäristön monimuotoisuuden säilymistä ja samalla sen historiallisen todistusvoiman ymmärrettävyyttä.

Salpalinjan inventointihankkeen loppuraportin jatkotyönä pisteytettiin vuosina 2012–2013 kaikki sen kohteet (488 kpl). Näin valittiin merkittävimpien kohteiden joukko, jonka suojelua pidetään tarpeellisena mutta samalla riittävänä linjan valtakunnallisen kulttuurihistoriallisen merkityksen turvaamiseksi. Museovirasto tulee jatkossa keskittymään tämän kohdejoukon seurantaan. Muiden säilyminen ja käyttö tulevat riippumaan ensi sijassa maanomistajan sekä kuntien päätöksistä ja harkinnasta.

Salpalinjan merkittävimpiä kohteita on 94, ja niistä muodostuvia kokonaisuuksia 45 (n. 20 % Salpalinjasta). Niiden valinnassa käytettiin kulttuurihistoriallisia ja muita arvottamiskriteereitä. Kulttuurihistoriallisia arvottamiskriteereitä olivat 1) alkuperäisyys/autenttisuus, 2) kohteen rakenteiden kunto, 3) kokonaisuus/yhtenäisyys/eheys, 4) edustavuus/harvinaisuus, 5) kronologia/tapahtumahistoria, 6) kronologia/kerroksellisuus/rakennusvaiheet, 7) historiallinen merkitys ja 8) maisemallinen merkitys. Muita arvottamiskriteereitä olivat 1) luonnonmerkitys, 2) identiteettimerkitys, 3) elämyksellisyys, 4) museaaliset ominaisuudet, 5) pedagoginen merkitys ja 6) tutkimustilanne.

Vaikka valtion erityisillä oikeuksilla ei ole ollut suoraa yhteyttä Salpalinjan suojeluun, ovat ne kuitenkin osaltaan turvanneet kohteiden säilymistä. Tähänastiset rajoitteet ovat käytännössä merkinneet valtion sitoutumista Salpalinjan puolustuksellisesti keskeisten kohteiden säilymiseen sekä jossain määrin myös niiden hoitoon, kunnossapitoon ja turvallisuudesta huolehtimiseen. Luopuminen erityisistä oikeuksista johtaa tarpeeseen tukea Salpalinjan säilymistä muilla keinoilla.

SUOJELUESITYKSEN KOHDE

Suojeluesitys koskee Kainuun ELY-keskuksen toimialueella olevia Salpalinjan merkittävimmät kohteet -luettelon kohteita Kuhmo Jyrkänkangas, Kuhmo Saunajärvi ja Suomussalmi Purasjoen puolustusasema.

Kuhmon Jyrkänkangas on talvisodan aikainen puolustusasema, jota vahvistettiin välirauhan aikana. Linnoitteet kuuluvat Salpalinjan puolustusketjuun. Kohde sijaitsee neljässä osassa Jyrkänkankaalla, Nurmestien molemmin puolin. Kohteessa on maahan kaivettuja yhdys- ja taisteluhautoja, tuliasemia sekä majoituskorsujen kuoppia. Jyrkänkosken pohjoisrannalla on nelirivinen panssarivaunun kiviaste sekä rinneleikkaus, joka on myöhemmin entisöity, kuten lähistön muitakin linnoitteita. Alueella on opastauluja, erilaista sotakalustoa näytteillä sekä muistomerkki. Alueella on taisteltu talvisodan aikana 1939–1940.

Kuhmon Saunajärvi on talvisodan aikainen puolustusasema, jota vahvistettiin välirauhan aikana. Linnoitteet kuuluvat Salpalinjan puolustusketjuun. Kohde sijaitsee Saunajärven ja Alasenjärven välisellä kannaksella, Saunajärventien molemmin puolin kangasmetsässä. Kohteessa on kenttälinoitettuja yhdys- ja taisteluhautoja sekä erillisiä konekivääripesäkkeitä ja kenttälinoitettuja majoituskorsujen kuoppia. Linnoitteissa on vielä jäljellä alkuperäisiä puurakenteita. Torjuntasuunnat ovat koilliseen, itään ja kaakkoon. Kohteen itälaidalla on kolmirivinen kiviaste, joka kulkee tiestä pohjoiseen Niskankosken itärannalla. Kohteen länsiosassa Saunajärventien eteläpuolella on ollut parakkialue. Maastosta löytyy kahden rakennuksen pohjan epämääräisiä jäännöksiä sekä erikokoisia kuoppia. Alueella on taisteltu talvisodan aikana 1939–1940. Saunajärventien pohjoispuolella on entisöityjä taisteluhautoja, tuliasema ja majoituskorsu sekä muistomerkki.

Suomussalmen Purasjärvi on talvisodan aikainen puolustusasema, jota vahvistettiin välirauhan aikana. Se sijaitsee Purasjoen ympäristössä, Raatteentien molemmin puolin.

Alueella on runsaasti erilaisia kenttälinoitteita, joita ovat rakentaneet suomalaiset ja Neuvostoliiton joukot. Alueella taisteltiin talvisodan aikana. Jatkosodan lopussa asemassa oli saksalaisia joukkoja ja alue oli neuvostojoukkojen miehittämä syyskuusta marraskuuhun 1944. Raateentien läheisyydessä on entisöityjä linoitteita sekä opaskyltti.

Kohteet on huomioitu Kainuun Maakuntakaavan 2030 luonnoksessa valtakunnallisesti merkittävänä kulttuuriympäristönä (RKY). Kaavassa on annettu kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta valtakunnallisesti merkittäviä kohteita ja rakennettuja kulttuuriympäristöjä koskeva suunnittelumääräys: *”Alueiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet sekä ominaispiirteet ja turvata merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa on varattava museoviranomaiselle tilaisuus antaa lausunto.”*

KULTTUURIHISTORIALLINEN MERKITYS

Salpalinja on valtakunnallisesti merkittävä. Salpalinja on Euroopan mittakaavassa merkittävä esimerkki toisen maailmansodan aikaisten yleisten linnoitusperiaatteiden mukaan rakennetusta puolustuslinjasta, jossa on myös kansallisia erityispiirteitä. Salpalinja ilmentää merkittävällä ja erityislaatuisella tavalla aikansa linnoitusrakentamisen soveltamista Suomen ilmastoon sekä Itä- ja Pohjois-Suomen maantieteellisiin olosuhteisiin.

Kuhmon Jyrkänkankaan, Kuhmon Saunajärven ja Suomusalmen Purasjoen puolustusaseman linnoitteet kuuluvat valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Kohteet ovat edustavia ja historiallisesti todistusvoimaisia esimerkkejä Pohjois-Suomessa sijaitsevista strategisesti merkittävistä, maastoa hallitsevista ja kulkuyhteyksiä kontrolloivista puolustusasemista. Ne kuvastavat puolustusjärjestelmän toimintaa, rakentamista ja sijoittamista maastoon. Kokonaisuudet ovat eheitä, ja rakennuspaikkojen valinnan perusteet ovat edelleen hahmotettavissa. Kohteiden tutkimusarvo ja käyttöpotentiaali ovat suuria, sillä ne ovat osin nähtävyyksinä käytössä ja osin luonnonvaraisessa tilassa. Kohteet ovat helposti saavutettavilla ja ympäristöstään erottuvilla paikoilla.

Kohteiden suojeleminen rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) nojalla toteuttaa lain 1 §:n yleistä tavoitetta rakennetun kulttuuriympäristön ajallisen ja alueellisen monimuotoisuuden turvaamisesta, sen ominaisuutensa ja erityispiirteiden vaalimisesta sekä kulttuurisesti kestävä hoidon ja käytön edistämisestä.

Lain rakennusperinnön suojelemisesta 3 §:n mukaan rakennusperinnön säilyttämiseksi voidaan suojella rakennuksia, rakennelmia, rakennusryhmiä tai rakennettuja alueita, joilla on merkitystä rakennushistorian, rakennustaiteen, rakennustekniikan, erityisten ympäristöarvojen tai rakennuksen käytön tai siihen liittyvien tapahtumien kannalta. Salpalinja on poikkeuksellisen monimuotoinen suojelukohde ja sen suojelutarve kattaa kaikki lain 3 §:ssä todetut kohdat. Suojeltavaksi esitettävien Salpalinjan kohteiden rakennuksiin, rakennelmiin, rakennusryhmiin ja rakennettuihin alueisiin sisältyy yhtenäisiä alueellisia kokonaisuuksia (puolustusasemia) muodostavia ase- ja miehistökorsuja, tulipesäkkeitä, tuli- ja tähystysasemia, taistelun- ja yhdysautoja, suojahuoneita ja panssarivaunusteitä.

Salpalinja linnoituslaitteineen, rakennuksineen, rakennelmineen, teknisine laitteineen, teineen ja ympäristöineen on valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävä lain rakennusperinnön suojelemisesta 8 §:n tarkoittamalla tavalla. Suojelun edellytykset täytyvät lain 8 §:n pykälän perusteiden mukaan seuraavasti:

- Salpalinjaan kuuluu yleisten ja tavanomaisten linnoituslaitetyyppien ohella harvinaisia ja ainutlaatuisia linnoituslaitteita ja rakenteita. Linnoituslaitteet on aina

sovellettu sijaintialueidensa olosuhteisiin ja topografian ominaispiirteisiin (kohdat 1 harvinaisuus ja 2 tyypillisuus).

- Salpalinja on poikkeuksellisen monipuolinen esimerkki toisen maailmansodan aikaisesta linnoittamishistoriasta, rakennustavoista ja rakennusmateriaaleista Suomessa ja Euroopassa. Salpalinja edustaa 1900-luvun Suomen linnoitusarkkitehtuurin jatkumoa ensimmäisestä maailmansodasta kylmään sotaan (kohta 3 edustavuus).
- Monet Salpalinjan kantalinnoitteet ovat edelleen joko lähes alkuperäistä vastaavassa kunnossa tai kunnostettavissa alkuperäiseen muotoonsa. Osa kohteista on kunnostettu museo- ja matkailukäyttöön. Monet alkuperäiset linnoituskokonaisuudet ovat edelleen jäljellä (kohta 4 alkuperäisyys).
- Salpalinjalla on merkitystä poikkeuksellisen ison historiallisen tapahtuman, toisen maailmansodan, todisteena sekä siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä (kohta 5 historiallinen todistusvoimaisuus).
- Salpalinjan linnoituslaitteissa näkyy sodan eri jaksojen tapahtumat, rakennustekniset innovaatiot sekä aseteknologian ja sodankäyntitapojen muutokset (kohta 6 historiallinen kerroksisuus).

SUOJELUN TAVOITTEET

Tavoitteena on Salpalinjan merkittävimpien kohteiden kansallisen ja yleismaailmallisen merkityksen turvaaminen. Pyrkimyksenä on Suomen oloissa ainutlaatuisen ja poikkeuksellisen rakennusmuistomerkin säilyttäminen tuleville sukupolville. Samalla suojelu on myös lähtökohta Salpalinjan käytön ja hoidon kehittämiseksi.

SUOJELUN KOHDENTUMINEN

Museovirasto esittää suojeltaviksi edellä mainittujen Salpalinjan merkittävimpien kohteiden joukkoon kuuluvien Kuhmon Jyrkänkankaan, Kuhmon Saunajärven ja Suomussalmen Purasjoen puolustusaseman linnoituslaitteet, majoitusalueet ja kunkin kohteen muodostamat alueelliset kokonaisuudet. Linnoituslaitteilla tarkoitetaan kaikkia kohteiden alueella olevia kesto- ja kenttälinoitteita. Majoitusalueilla tarkoitetaan linnoitustyöhön osallistuneiden asumista varten rakennettuja majoitusparakkeja. Kunkin kohteen muodostamaan alueelliseen kokonaisuuteen kuuluvat kaikki alueella olevat linnoituslaitteet niiden välisine rakentamattomine alueineen ja majoitusalueineen.

Suojelu kohdentuu linnoituslaitteiden ja niiden lähiympäristön muodostamaan kokonaisuuteen sekä siellä olevien linnoituslaitteiden rakennuspaikkoihin ja asemaan maisemassa.

Suojelu kohdentuu kaikkien linnoituslaitteiden ulkoasuun ja rakenteisiin. Linnoituslaitteiden ulkoasu muodostuu niiden ulospäin näkyvistä rakennusosista, pintaosista, yksityiskohdista ja rakennusmateriaaleista. Korsujen osalta suojelu kohdentuu lisäksi sisätilojen jäsentelyyn ja kiinteään sisustukseen.

EHDOTUS SUOJELUMÄÄRÄYKSIKSI

1. Linnoituslaitteet on säilytettävä.
2. Linnoituslaitteita ja niiden ympäristöä tulee hoitaa ja käyttää siten, että niiden muodostaman kokonaisuuden ominaispiirteet turvataan ja että niiden kulttuurihistoriallinen ja maisemallinen arvo ja eheys säilyvät.
3. Linnoituslaitteiden ulkoasua, sisätiloja ja niiden ympäristöä koskevien toimenpiteiden on oltava säilyttäviä, konservoivia, palauttavia tai muuten kohteiden ominaispiirteisiin sopivia.
4. Korjausten, muutosten ja hoidon tulee perustua riittäviin tietoihin linnoituslaitteiden historiasta ja vastata niiden alkuperäistoteutusta.
5. Rakenne- ja materiaaliratkaisujen on sovittava linnoituslaitteiden historiallisiin ominaispiirteisiin.
6. Linnoituslaitteiden ulkoasu ja sisätilojen keskeiset ominaispiirteet, kuten huonetilajako sekä kiinteä sisustus, on säilytettävä.
7. Muutoksissa, korjaustöissä ja täydennysrakentamisessa on kuultava Museovirastoa. Täydennysrakentamisen on sovellettava ympäristönsä ominaispiirteisiin.
8. Metsänhoito linnoitusalueilla on sallittua. Linnoituslaitteiden säilyminen on kuitenkin turvattava. Metsänhoitotöistä on ilmoitettava Museovirastolle ja linnoituslaitteet merkittävä selvästi maastoon ennen töitä. Linnoituslaitteiden päältä ei saa ajaa työkoneilla ja niiden päälle ei saa varastoida puuta tai hakkuujätettä. On myös varmistettava, että suojeltavat rakenteet ovat kaikkien alueella toimivien tiedossa.
9. Maahan kajoaminen kohteiden alueella edellyttää Museovirastolta pyydettyä lausuntoa.
10. Museovirastolla on oikeus antaa tarkempia ohjeita suojelumääräysten soveltamisesta.

Ylijohtaja

Elina Anttila

Intendentti

Helena Ranta

Liitteet

Karttaliite

Tiedoksi

Kajaanin kaupunki/Kainuun Museo
Kainuun Ely-keskus/Liisa Korhonen